Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
της 19ης Μαρτίου 2020[1]

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-21/19 έως C-23/19

Ποινική διαδικασία
κατά
XN (C-21/19),
YO (C-22/19),
P.F. Kamstra Recycling BV (C-23/19),
παρισταμένης της
Openbaar Ministerie

[αίτηση του Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden
(εφετείου του Arnhem-Leeuwarden, Κάτω Χώρες)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Περιβάλλον – Μεταφορά αποβλήτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Άρθρο 5, παράγραφος 1 – Έννοια "υποπροϊόντος" – Πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006 – Άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ' – Κανονισμός (ΕΚ) 1069/2009 – Έννοια "ζωικών υποπροϊόντων" και των "κατηγοριών υλικών" – Εφαρμογή στα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων – Κίνδυνος καταστρατηγήσεως»

I. Εισαγωγή

1. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (εφετείο του Arnhem-Leeuwarden, Κάτω Χώρες) αφορά τη νομοθεσία της Ένωσης περί αποβλήτων και, ειδικότερα, περί της μεταφοράς ζωικών υποπροϊόντων που έχουν αναμειχθεί με μη επικίνδυνα απόβλητα.

2. Μετά την έκδοση της αποφάσεως ReFood[2], σχετικά με τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3, με την οποία κρίθηκε το ζήτημα αν η μεταφορά αυτή διέπεται από τον κανονισμό (ΕΚ) 1069/2009[3] ή από τον αυστηρότερο, στο σύνολό του, κανονισμό (ΕΚ) 1013/2006[4], το Δικαστήριο καλείται εκ νέου να αποφανθεί επί της αλληλεπιδράσεως μεταξύ των δύο αυτών κανονισμών, αυτήν τη φορά, όμως, όσον αφορά μείγμα υλικών.

3. Στην υπό κρίση υπόθεση τίθενται ορισμένα ζητήματα διατυπώσεως και, ως εκ τούτου, ερμηνείας των εφαρμοστέων διατάξεων, τα οποία θα προσπαθήσω να αναδείξω.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 Απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood (C-634/17, στο εξής: απόφαση ReFood, EU:C:2019:443).

3 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1774/2002 (κανονισμός για τα ζωικά υποπροϊόντα) (ΕΕ 2009, L 300, σ. 1).

4 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου ΕΕ 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ 2006, L 190, σ. 1).

4. Στο πλαίσιο της αναλύσεώς μου, θα προτείνω στο Δικαστήριο, ακολουθώντας τη γραμμή που χάραξε η απόφαση ReFood, να αποφανθεί ότι η μεταφορά μείγματος ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα εμπίπτει στον κανονισμό 1069/2009 και ειδικότερα στις διατάξεις που εφαρμόζονται στην κατηγορία ζωικών υποπροϊόντων, στην οποία ανήκουν τα ζωικά υποπροϊόντα που περιέχονται στο εν λόγω μείγμα.

II. Το νομικό πλαίσιο

1. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η νομοθεσία περί αποβλήτων

1) Η οδηγία 2008/98/ΕΚ

5. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/98/ΕΚ[5] προβλέπει τα εξής:

«Τα ακόλουθα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, εφόσον καλύπτονται από άλλες κοινοτικές νομοθετικές πράξεις:

[…]

β) ζωικά υποπροϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των μεταποιημένων προϊόντων που καλύπτονται από τον κανονισμό ΕΚ/1774/2002 [6], εκτός από εκείνα που προορίζονται για αποτέφρωση, υγειονομική ταφή ή χρήση σε εγκαταστάσεις βιοαερίου ή κομποστοποίησης·

[…]».

6. Κατά το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Υποπροϊόντα»:

«1. Μια ουσία ή αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή αυτού του στοιχείου, μπορεί να θεωρείται ότι δεν συνιστά απόβλητο όπως αναφέρεται στο άρθρο 3, σημείο 1) αλλά υποπροϊόν μόνον εάν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου,

β) η ουσία ή το αντικείμενο είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν απ' ευθείας χωρίς άλλη επεξεργασία πέραν της συνήθους βιομηχανικής πρακτικής,

γ) η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μιας παραγωγικής διαδικασίας, και

δ) η περαιτέρω χρήση είναι σύννομη, δηλαδή η ουσία ή το αντικείμενο πληροί όλες τις σχετικές απαιτήσεις περί προϊόντων και προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας για τη συγκεκριμένη χρήση και δεν πρόκειται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

[…]»

5 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ 2008, L 312, σ. 3).

6 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 2002, για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ 2002, L 273, σ. 1). Ο εν λόγω κανονισμός καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 1069/2009.

2) Ο κανονισμός 1013/2006

7. Η αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού 1013/2006 έχει ως εξής:

«Είναι αναγκαίο να αποφευχθεί η επικάλυψη με τον κανονισμό [1774/2002], που περιέχει ήδη διατάξεις που καλύπτουν στο σύνολό τους την αποστολή, τη διοχέτευση και τη μετακίνηση (συλλογή, μεταφορά, χειρισμό, επεξεργασία, χρήση, αξιοποίηση ή διάθεση, τήρηση μητρώων, συνοδευτικά έγγραφα και ιχνηλασιμότητα) των ζωικών υποπροϊόντων εντός της Κοινότητας, καθώς και προς και από την Κοινότητα.»

8. Το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού τα ακόλουθα:

[…]

δ) οι μεταφορές οι οποίες υπόκεινται στις απαιτήσεις έγκρισης του κανονισμού […] 1774/2002·

[…]».

9. Το άρθρο 2, σημείο 35, του εν λόγω κανονισμού περιέχει ορισμό της «παράνομης μεταφοράς», ο οποίος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις μεταφορές που πραγματοποιούνται χωρίς τις απαιτούμενες κοινοποιήσεις προς τις οικείες αρμόδιες αρχές ή χωρίς τη συγκατάθεσή τους.

10. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ως άνω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν απευθύνεται κοινοποίηση που αφορά προγραμματισμένη μεταφορά αποβλήτων προοριζόμενων για αξιοποίηση, οι αρμόδιες αρχές προορισμού και αποστολής μπορούν […] να προβάλλουν αιτιολογημένες αντιρρήσεις βάσει ενός ή περισσοτέρων από τους ακόλουθους λόγους και σύμφωνα με τη συνθήκη:

[…]

γ) ότι η προγραμματισμένη μεταφορά ή αξιοποίηση δεν είναι σύμφωνη με την εθνική νομοθεσία τη σχετική με την αξιοποίηση των αποβλήτων, στη χώρα αποστολής, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου η προγραμματισμένη μεταφορά αφορά απόβλητα που προορίζονται να αξιοποιηθούν σε εγκατάσταση με χαμηλότερες προδιαγραφές επεξεργασίας για τα συγκεκριμένα απόβλητα από τις προδιαγραφές που ισχύουν στη χώρα αποστολής, στο πλαίσιο σεβασμού της ανάγκης για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς·

[…]».

2. Η νομοθεσία περί ζωικών υποπροϊόντων

1) Ο κανονισμός 1774/2002

11. Το άρθρο 2 του κανονισμού 1774/2002, με τίτλο «Ορισμοί», προέβλεπε τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ζωικά υποπροϊόντα: ολόκληρα πτώματα ή μέρη ζώων ή προϊόντων ζωικής προέλευσης που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5 και 6, τα οποία δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, καθώς και τα ωάρια, τα έμβρυα και το σπέρμα·

[…]

δ) υλικό της κατηγορίας 3: τα ζωικά υποπροϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 6·

[…]».

12. Κατά το άρθρο 6 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Υλικά της κατηγορίας 3», «[τ]α υλικά της κατηγορίας 3 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα ζωικά υποπροϊόντα, ή κάθε υλικό που περιέχει παρόμοια υποπροϊόντα». Η φράση «ή κάθε υλικό που περιέχει παρόμοια [αυτά τα] υποπροϊόντα» χρησιμοποιείτο επίσης για τον ορισμό των υλικών των κατηγοριών 1 και 2, ο οποίος περιλαμβανόταν στα άρθρα 4 και 5 του ίδιου ως άνω κανονισμού.

2) Ο κανονισμός 1069/2009

13. Η αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού 1069/2009 έχει ως εξής:

«Τα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα θα πρέπει να ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου που παρουσιάζουν για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, βάσει εκτίμησης της επικινδυνότητας. […]»

14. Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός καθορίζει τους κανόνες για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων σε σχέση με τα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα τους, με σκοπό να αποτρέψει και να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά, και ιδίως να προστατεύσει την ασφάλεια της τροφικής αλυσίδας των ανθρώπων και των ζώων.»

15. Το άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. “ζωικά υποπροϊόντα”: ολόκληρα πτώματα ή μέρη πτωμάτων ζώων, προϊόντα ζωικής προέλευσης ή άλλα προϊόντα που λαμβάνονται από ζώα και δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, μεταξύ των οποίων και τα ωοκύτταρα, τα έμβρυα και το σπέρμα·

2. “παράγωγα προϊόντα”: προϊόντα που παράγονται από μία ή περισσότερες επεξεργασίες, μετασχηματισμούς ή στάδια μεταποίησης ζωικών υποπροϊόντων·

[…]».

16. Τα άρθρα 8, 9 και 10 του κανονισμού 1069/2009 ορίζουν, αντιστοίχως, τα υλικά των κατηγοριών 1, 2 και 3.

17. Το άρθρο 41 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Εισαγωγή και διαμετακόμιση», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, η εισαγωγή και η διαμετακόμιση:

[…]

β) των ζωικών υποπροϊόντων ή των παράγωγων προϊόντων τους τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί από οποιαδήποτε απόβλητα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα στην απόφαση 2000/532/ΕΚ [7] πραγματοποιούνται μόνον υπό την προϋπόθεση των απαιτήσεων του κανονισμού […] 1013/2006.

[…]»

18. Το άρθρο 43 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Εξαγωγή», προβλέπει στην παράγραφο 5 τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 3 και 4, η εξαγωγή:

[…]

β) των ζωικών υποπροϊόντων ή των παράγωγων προϊόντων τους τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί από οιαδήποτε απόβλητα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα στην απόφαση [2000/532] πραγματοποιείται μόνο υπό την προϋπόθεση των απαιτήσεων του κανονισμού […] 1013/2006.»

19. Κατά το άρθρο 48 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Έλεγχοι για την αποστολή σε άλλα κράτη μέλη»:

«1. Οσάκις υπεύθυνος επιχείρησης σκοπεύει να αποστείλει υλικά της κατηγορίας 1, υλικά της κατηγορίας 2 και κρεατάλευρα και οστεάλευρα ή ζωικό λίπος που παράγεται από υλικά της κατηγορίας 1 και της κατηγορίας 2 σε άλλο κράτος μέλος, πληροφορεί σχετικά την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προελεύσεως και την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού.

Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού αποφασίζει ως εξής σχετικά με την αίτηση του υπευθύνου εντός ορισμένης χρονικής περιόδου:

α) αρνείται την παραλαβή του φορτίου·

β) αποδέχεται το φορτίο χωρίς όρους· ή

γ) αποδέχεται την παραλαβή του φορτίου με τους ακόλουθους όρους:

(i) εάν τα παράγωγα προϊόντα δεν έχουν υποβληθεί σε αποστείρωση υπό πίεση, υποβάλλονται υποχρεωτικά στην επεξεργασία αυτή· ή

(ii) τα ζωικά υποπροϊόντα ή τα παράγωγα προϊόντα πρέπει να συμμορφώνονται με οποιουσδήποτε όρους αφορούν την αποστολή του φορτίου οι οποίοι δικαιολογούνται για την προστασία της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων, για να εξασφαλίζεται ότι ο χειρισμός των ζωικών προϊόντων και των παράγωγων προϊόντων γίνεται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

2. Μορφότυπα για τις αιτήσεις υπευθύνων επιχείρησης μνεία των οποίων γίνεται στον παράγραφο 1 μπορούν να εγκρίνονται σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 52 παράγραφος 3.

7 Απόφαση της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000, για αντικατάσταση της απόφασης 94/3/ΕΚ για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο α) της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της απόφασης 94/904/ΕΚ του Συμβουλίου για την κατάρτιση καταλόγου επικίνδυνων αποβλήτων κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παράγραφος 4 της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα επικίνδυνα απόβλητα (ΕΕ 2000, L 226, σ. 3).

3. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προέλευσης ενημερώνει την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού, μέσω του συστήματος Traces, σύμφωνα με την απόφαση 2004/292/ΕΚ [8], για την αναχώρηση κάθε αποστολής προς το κράτος μέλος προορισμού σχετικά με:

α) τα ζωικά υποπροϊόντα ή τα παράγωγα προϊόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 1·

β) τη μεταποιημένη ζωική πρωτεΐνη που είναι παράγωγο προϊόν υλικών της κατηγορίας 3. […]

[…]

6. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 έως 5, τα ζωικά υποπροϊόντα ή τα παράγωγα προϊόντα τους που αναφέρονται στις εν λόγω παραγράφους και τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί με οιαδήποτε απόβλητα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα στην απόφαση [2000/532] αποστέλλονται σε άλλα κράτη μέλη μόνο υπό τις προϋποθέσεις των απαιτήσεων του κανονισμού […] 1013/2006.

[…]»

20. Το άρθρο 54 του κανονισμού 1069/2009 έχει ως εξής:

«Ο κανονισμός […] 1774/2002 καταργείται με ισχύ από τις 4 Μαρτίου 2011.

Οι παραπομπές στον κανονισμό […] 1774/2002 λογίζονται ως παραπομπές στον παρόντα κανονισμό […]».

2. Το ολλανδικό δίκαιο

21. Το άρθρο 10.60, παράγραφος 2, του Wet milieubeheer (νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος) προβλέπει τα εξής:

«Απαγορεύεται η τέλεση πράξεων όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 2, σημείο 35, του [κανονισμού 1013/2006].»

22. Το άρθρο 1.1, παράγραφος 6, του νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος προβλέπει τα εξής:

«[…] Σε κάθε περίπτωση δεν θεωρούνται ως απόβλητα τα υλικά, τα μείγματα ή τα αντικείμενα που συνιστούν υποπροϊόντα κατά την έννοια του άρθρου 5 της [οδηγίας 2008/98], εφόσον τα υποπροϊόντα αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις του ανωτέρω άρθρου και τα σχετικά κριτήρια που θεσπίζονται σε εκτελεστικό μέτρο εκδοθέν δυνάμει του εν λόγω άρθρου της [οδηγίας 2008/98] ή σε υπουργική απόφαση.»

III. Οι διαφορές των κύριων δικών, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23. Στο πλαίσιο τριών ποινικών δικών, η Openbaar Ministerie (εισαγγελία, Κάτω Χώρες) προσάπτει στην εταιρία P.F. Kamstra Recycling BV, καθώς και στους XN και YO, δύο φυσικά πρόσωπα που εργάζονται για την εταιρία αυτή (στο εξής, από κοινού: Kamstra Recycling), ότι, μεταξύ της 10ης Ιουνίου 2011 και της 19ης Ιουνίου 2012, μετέφεραν από τις Κάτω Χώρες προς τη Γερμανία, χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση προς τις αρμόδιες αρχές ή/και χωρίς τη συγκατάθεσή τους σύμφωνα

8 Απόφαση της Επιτροπής, της 30ής Μαρτίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του συστήματος TRACES και την τροποποίηση της απόφασης 92/486/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 94, σ. 63).

με τον κανονισμό 1013/2006, μείγμα άλμης και ζωικών ιστών, μείγμα υπολειμμάτων λίπους και άλμης, μείγμα ιλύος καθαρισμού και άλλων (άγνωστων) αποβλήτων, μείγμα ιλύος καθαρισμού και αποβλήτων (γαλακτοκομικών προϊόντων), καθώς και μείγμα ιλύος από επεξεργασία λυμάτων και συμπυκνώματος πρωτεϊνών.

24. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, τουλάχιστον όσον αφορά ένα ή δύο από τα συγκεκριμένα μείγματα, πρόκειται εν μέρει για ζωικά υποπροϊόντα και εν μέρει για άλλα υλικά και ότι τα ζωικά υποπροϊόντα, στην περίπτωση αυτή, αφορούν υλικά της κατηγορίας 3, υπό την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009. Τα μείγματα προορίζονταν για χρήση σε εγκατάσταση παραγωγής βιοαερίου στη Γερμανία. Οι επίμαχες στην κύρια δίκη μεταφορές δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ούτε κοινοποιήσεως προς τις αρμόδιες αρχές ούτε συγκαταθέσεως εκ μέρους τους.

25. Το ως άνω δικαστήριο επισημαίνει ότι το ζήτημα που τίθεται στις υπό κρίση υποθέσεις είναι αν οι μεταφορές των μειγμάτων που αναφέρονται στο κατηγορητήριο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 ή του κανονισμού 1069/2009.

26. Η εισαγγελική αρχή θεωρεί ότι εφαρμοστέος είναι ο κανονισμός 1013/2006, διότι τα αναφερόμενα στο κατηγορητήριο μείγματα πρέπει να χαρακτηριστούν ως απόβλητα. Κατ' αυτήν, το ζήτημα αν πρόκειται για ζωικά υποπροϊόντα πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των κριτηρίων που προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, καθώς και βάσει του ορισμού των «ζωικών υποπροϊόντων» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009.

27. Αντιθέτως, οι κατηγορούμενοι θεωρούν ότι εφαρμοστέος εν προκειμένω είναι ο κανονισμός 1069/2009 και όχι ο κανονισμός 1013/2006, διότι τα μείγματα που αναφέρονται στο κατηγορητήριο είναι ζωικά υποπροϊόντα. Συγκεκριμένα, όταν πρόκειται για ζωικό υποπροϊόν, ο κανονισμός 1069/2009 υπερισχύει του κανονισμού 1013/2006. Συναφώς, οι κατηγορούμενοι στηρίζουν τον ισχυρισμό ότι τα αναφερόμενα μείγματα είναι ζωικά υποπροϊόντα στον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων», ο οποίος περιλαμβάνεται στον προγενέστερο κανονισμό περί ζωικών υποπροϊόντων, ήτοι στον κανονισμό 1774/2002. Σύμφωνα με τον τελευταίο ως άνω κανονισμό, η έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων» περιλαμβάνει επίσης «κάθε υλικό/κάθε μείγμα που περιέχει ζωικά υποπροϊόντα».

28. Οι κατηγορούμενοι αναγνωρίζουν ότι ασφαλώς ο κανονισμός 1069/2009 δεν αναφέρει πλέον ότι τα υλικά που περιέχουν ζωικά υποπροϊόντα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως ζωικά υποπροϊόντα. Εντούτοις, προβάλλουν ότι ο τελευταίος ως άνω κανονισμός δεν αποσκοπούσε στην τροποποίηση του ορισμού των «ζωικών υποπροϊόντων» που περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1774/2002. Προς στήριξη της απόψεως αυτής, οι κατηγορούμενοι παρέπεμψαν στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης της 10ης Μαρτίου 2016, η οποία διατάχθηκε πρωτοδίκως από το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο του Gelderland, Κάτω Χώρες). Επομένως, τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων, εξαιρουμένων των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων που περιέχουν επικίνδυνα απόβλητα, εμπίπτουν επίσης στον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων», ο οποίος περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1069/2009, ανεξαρτήτως της αναλογίας αναμείξεως των ζωικών υποπροϊόντων με τα άλλα υλικά.

29. Δεδομένου ότι το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο του Gelderland) έκανε δεκτό το πόρισμα της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης, απάλλαξε τους κατηγορουμένους από τις πράξεις για τις οποίες κατηγορούνταν. Η εισαγγελία στη συνέχεια άσκησε έφεση κατά των απαλλακτικών αυτών αποφάσεων ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

30. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' αρχάς, πώς η έννοια των «υποπροϊόντων», που περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 της οδηγίας 2008/98, συναρμόζεται με την έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων», που περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1069/2009. Ειδικότερα, διερωτάται αν ένα υλικό το οποίο δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως υποπροϊόν, υπό την έννοια της οδηγίας αυτής, δύναται παρά ταύτα να θεωρηθεί ως «ζωικό υποπροϊόν», υπό την έννοια του κανονισμού αυτού, και, ως εκ τούτου, να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού.

31. Στη συνέχεια, κατά το αιτούν δικαστήριο, χρήζει ερμηνείας το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 προκειμένου να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να νοείται η εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού σχετικά με τις «μεταφορές οι οποίες υπόκεινται στις απαιτήσεις έγκρισης του κανονισμού 1069/2009». Συναφώς, τίθεται, κατά το αιτούν δικαστήριο, το ζήτημα αν η εξαίρεση αυτή αφορά τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων από ένα κράτος μέλος προς άλλο κράτος μέλος ανεξαρτήτως της κατηγορίας στην οποία εμπίπτουν τα υλικά αυτά, ή αν αφορά αποκλειστικά τη μεταφορά των υλικών που προβλέπονται στο άρθρο 48 του κανονισμού 1069/2009, ήτοι υλικών της κατηγορίας 1, υλικών της κατηγορίας 2, ορισμένων παράγωγων προϊόντων και μεταποιημένης ζωικής πρωτεΐνης, η οποία είναι παράγωγο προϊόν υλικών της κατηγορίας 3.

32. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι αφορά και τις μεταφορές μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και άλλων υλικών, και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν έχει σημασία η αναλογία των ζωικών υποπροϊόντων στο μείγμα σε σχέση με τα λοιπά υλικά.

33. Κατά το ως άνω δικαστήριο, πρέπει, συναφώς, να κριθεί αν ο ορισμός των «ζωικών υποπροϊόντων» που περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1069/2009 αποσκοπούσε σε ουσιαστική τροποποίηση του ορισμού που περιελάμβανε ο κανονισμός 1774/2002, υπό την έννοια ότι ποσότητα υλικών που έχουν αναμειχθεί με ποσότητα ζωικού υποπροϊόντος, ανεξαρτήτως της αναλογίας μεταξύ των δύο ποσοτήτων, δεν μπορεί πλέον να χαρακτηριστεί ως «ζωικό υποπροϊόν», με συνέπεια η μεταφορά τέτοιου είδους μείγματος να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006.

34. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (εφετείο του Arnhem-Leuvarde, Κάτω Χώρες) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να θεωρηθεί ότι ουσία η οποία δεν συνιστά υποπροϊόν υπό την έννοια της οδηγίας 2008/98 δεν συνιστά εξ ορισμού ούτε ζωικό υποπροϊόν υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009, με συνέπεια να μην εξαιρείται η ουσία αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1013/2006, από το πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω κανονισμού; Ή, αντιθέτως, δεν αποκλείεται να εμπίπτει μια ουσία στον ορισμό των "ζωικών υποπροϊόντων" υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009, όταν η ουσία αυτή δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, με αποτέλεσμα να μην εμπίπτει άνευ ετέρου στον κανονισμό 1013/2006;

2) Ποια έννοια έχει η μεταφορά αποβλήτων που υπόκειται στις απαιτήσεις εγκρίσεως του κανονισμού 1774/2002 (νυν κανονισμός 1069/2009), όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1013/2006: έχει την έννοια της μεταφοράς ζωικών υποπροϊόντων (από ένα κράτος μέλος προς άλλο κράτος μέλος), χωρίς να έχει σημασία σε ποια κατηγορία ανήκουν τα υλικά αυτά; Ή μήπως έχει την έννοια της μεταφοράς των υλικών που μνημονεύονται στο άρθρο 48 του κανονισμού 1069/2009 (πρώην άρθρο 8 του κανονισμού 1774/2002), η οποία περιορίζεται στα ζωικά υποπροϊόντα και στα παράγωγα προϊόντα τους υπό την έννοια της διατάξεως αυτής, ήτοι υλικών της κατηγορίας 1, υλικών της κατηγορίας 2 και ορισμένων παράγωγων προϊόντων συμπεριλαμβανομένης της μεταποιημένης ζωικής πρωτεΐνης, η οποία είναι παράγωγο προϊόν υλικών της κατηγορίας 3;

3) Αν η μεταφορά αποβλήτων που υπόκειται στις απαιτήσεις εγκρίσεως του κανονισμού 1774/2002 (νυν κανονισμός 1069/2009), όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006, έχει την έννοια της μεταφοράς ζωικών υποπροϊόντων (από ένα κράτος μέλος προς άλλο κράτος μέλος), χωρίς να έχει σημασία σε ποια κατηγορία ανήκουν τα υλικά αυτά, έχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 επίσης την έννοια ότι εμπίπτουν σε αυτό και μεταφορές μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και άλλων ουσιών και, αν ναι, έχει σημασία η αναλογία αναμείξεως των ζωικών υποπροϊόντων και των άλλων ουσιών; Ή

μήπως χάνει το ζωικό υποπροϊόν τον χαρακτήρα του ζωικού υποπροϊόντος υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009 και, συνεπεία της αναμείξεως του με άλλη ουσία, θεωρείται απόβλητο υπό την έννοια του κανονισμού 1013/2006;»

35. Η από 19 Δεκεμβρίου 2018 απόφαση περί παραπομπής περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 15 Ιανουαρίου 2019. Η Kamstra Recycling, η εισαγγελική αρχή, η Γαλλική, η Ολλανδική και η Αυστριακή Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Οι ίδιοι διάδικοι και ενδιαφερόμενοι, με εξαίρεση την εισαγγελική αρχή και την Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπήθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Δεκεμβρίου 2019.

IV. Ανάλυση

36. Θα εξετάσω διαδοχικά καθένα από τα τρία ερωτήματα, υπογραμμίζοντας εκ προοιμίου ότι το δεύτερο ερώτημα κατ' ουσίαν επαναλαμβάνει το ερώτημα στο οποίο απάντησε το Δικαστήριο με την απόφαση ReFood, απάντηση την οποία ωστόσο δεν είχε στη διάθεσή του το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι η απόφαση του Δικαστηρίου εκδόθηκε κατόπιν της αποστολής της αιτήσεώς του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

1. Επί του πρώτου ερωτήματος

37. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν ο ορισμός των «ζωικών υποπροϊόντων» σύμφωνα με το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009 πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με τον ορισμό του «υποπροϊόντος» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 της οδηγίας 2008/98, με συνέπεια στην έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων» να εμπίπτει μόνον υλικό που αποτελεί συγχρόνως και «υποπροϊόν» υπό την έννοια της οδηγίας αυτής.

38. Από την ανάλυση των δύο εννοιών προκύπτει ότι αυτές δεν είναι αλληλένδετες.

39. Πρώτον, οι ορισμοί τους ούτε συμπίπτουν ούτε παραπέμπουν ο ένας στον άλλο. Ως «υποπροϊόν», κατά το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/98, νοείται μια ουσία ή ένα προϊόν που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής και το οποίο πληροί ορισμένες προϋποθέσεις[9]. Τα «ζωικά υποπροϊόντα» ορίζονται αυτοτελώς στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1069/2009 ως ολόκληρα πτώματα ή μέρη πτωμάτων ζώων, προϊόντα ζωικής προέλευσης ή άλλα προϊόντα που λαμβάνονται από ζώα και δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, μεταξύ των οποίων και τα ωοκύτταρα, τα έμβρυα και το σπέρμα.

40. Δεύτερον, η έννοια του «υποπροϊόντος» κατά το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/98 ορίζεται κατ' αντιδιαστολή προς την έννοια του «αποβλήτου» κατά το άρθρο 3, σημείο 1, της οδηγίας αυτής. Συγκεκριμένα, το ως άνω άρθρο 5 προβλέπει ρητώς ότι το «υποπροϊόν» δεν συνιστά απόβλητο. Αντιθέτως, τα «ζωικά υποπροϊόντα» υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009 μπορούν να συνιστούν «απόβλητα» υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, της οδηγίας 2008/98, όπως προκύπτει από τα άρθρα 12, 13 και 14 του κανονισμού 1069/2009. Κατά συνέπεια, μια ουσία μπορεί να είναι «ζωικό υποπροϊόν», υπαγόμενο στην έννοια του «αποβλήτου», χωρίς να συνιστά «υποπροϊόν» υπό την έννοια της οδηγίας 2008/98.

9 Βλ. σημείο 6 των παρουσών προτάσεων.

41. Τρίτον, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ως «υποπροϊόν» υπό την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2008/98 δύναται να θεωρηθεί μόνον ουσία ή αντικείμενο για τα οποία είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση χωρίς περαιτέρω επεξεργασία πέραν της συνήθους βιομηχανικής πρακτικής. Αυτό αποκλείει τη μεταποίηση του «υποπροϊόντος», ιδίως μέσω αποστειρώσεως, ενώ τέτοιου είδους μεταποίηση προβλέπεται ειδικώς στην περίπτωση των «ζωικών υποπροϊόντων» [10].

42. Τέταρτον, η οδηγία 2008/98 αναφέρει ρητώς [11] ότι δεν εφαρμόζεται σε ζωικά υποπροϊόντα που καλύπτονται από τον κανονισμό 1069/2009 [12], εκτός από εκείνα που προορίζονται για αποτέφρωση, υγειονομική ταφή ή χρήση σε εγκαταστάσεις βιοαερίου ή κομποστοποίησης. Στις τρεις αυτές περιπτώσεις, η οδηγία 2008/98 εφαρμόζεται στα «ζωικά υποπροϊόντα», χωρίς να γίνεται μνεία της έννοιας του «υποπροϊόντος» κατά το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής.

43. Επομένως, υλικό που δεν αποτελεί «υποπροϊόν» υπό την έννοια της οδηγίας 2008/98 μπορεί κάλλιστα να αποτελεί «ζωικό υποπροϊόν» υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009.

44. Υπογραμμίζω ότι η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με τον σκοπό του κανονισμού 1069/2009, ο οποίος συνίσταται στη θέσπιση ενός πλήρους νομικού πλαισίου σχετικά με τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων [13].

45. Προτείνω, κατά συνέπεια, στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο ερώτημα ότι ο ορισμός των «ζωικών υποπροϊόντων», υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009, είναι ανεξάρτητος από τον ορισμό του «υποπροϊόντος», ο οποίος περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 της οδηγίας 2008/98, με συνέπεια ένα υλικό να μπορεί να αποτελεί «ζωικό υποπροϊόν» χωρίς να συνιστά «υποπροϊόν» υπό την έννοια της οδηγίας αυτής.

2. Επί του δευτέρου ερωτήματος

46. Με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν όλες οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων, ανεξαρτήτως της κατηγορίας στην οποία εμπίπτουν, εξαιρούνται από τον κανονισμό 1013/2006 ή αν μόνον ορισμένες εξ αυτών εξαιρούνται από τον εν λόγω κανονισμό. Αυτό ακριβώς ήταν το αντικείμενο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση ReFood, στην οποία υπέβαλα προτάσεις [14] και επί της οποίας εκδόθηκε η ομώνυμη απόφαση. Όπως επισήμανα στο σημείο 36 των παρουσών προτάσεων, η απόφαση αυτή εκδόθηκε μετά την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.

47. Προτείνω, κατά συνέπεια, στο Δικαστήριο να υπενθυμίσει την περιεχόμενη στη σκέψη 62 της αποφάσεως ReFood κρίση του, ήτοι ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, πλην των περιπτώσεων για τις οποίες ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006.

10 Βλ., μεταξύ άλλων, άρθρο 2, [παράγραφος 2,] στοιχείο ζ', σημείο iii, άρθρο 3, σημείο 19, άρθρο 12, στοιχείο α', σημείο ii, άρθρο 13, στοιχείο δ', άρθρο 14, στοιχείο ια', και άρθρο 24, στοιχείο α', του κανονισμού 1069/2009.

11 Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/98.

12 Η οδηγία 2008/98 παραπέμπει στον κανονισμό 1774/2002, αλλά, σύμφωνα με το άρθρο 54 του κανονισμού 1069/2009, οι παραπομπές στον κανονισμό 1774/2002 λογίζονται ως παραπομπές στον κανονισμό 1069/2009.

13 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψη 56· βλ., επίσης, άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/98.

14 Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση ReFood (C-634/17, EU:C:2019:61).

48. Οι επίμαχες περιπτώσεις μνημονεύονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, στο άρθρο 43, παράγραφος 5, στοιχείο β′, και στο άρθρο 48, παράγραφος 6, του κανονισμού 1069/2009. Όλες οι εν λόγω περιπτώσεις αφορούν μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με επικίνδυνα προϊόντα.

3. Επί του τρίτου ερωτήματος

49. Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί πώς πρέπει να αντιμετωπίζεται η μεταφορά μειγμάτων, όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη, ζωικών υποπροϊόντων [15] με άλλα υλικά, εν προκειμένω μη επικίνδυνα απόβλητα. Ερωτά, κατ' ουσίαν, αν ο κανονισμός 1069/2009, εξεταζόμενος υπό το πρίσμα του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006, έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται σε μείγμα ζωικών υποπροϊόντων με άλλα υλικά που συνιστούν μη επικίνδυνα απόβλητα, ανεξαρτήτως της αναλογίας των ζωικών υποπροϊόντων στο μείγμα αυτό.

50. Το ζήτημα είναι δυσχερές, όπως μαρτυρούν οι αντικρουόμενες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, τόσο κατά την έγγραφη όσο και κατά την προφορική διαδικασία.

51. Η δυσχέρεια αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι ο κανονισμός 1069/2009 δεν ρυθμίζει ρητώς το ζήτημα των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων, ότι ο ορισμός των ζωικών υποπροϊόντων στον κανονισμό αυτόν γεννά αμφιβολίες ως προς την εφαρμογή του κανονισμού επί των εν λόγω μειγμάτων και ότι η συναρμογή με τον κανονισμό 1013/2006 όσον αφορά τα μη επικίνδυνα απόβλητα δεν είναι σαφής.

52. Το ζήτημα τίθεται στο ακόλουθο πλαίσιο. Μια επιχείρηση προέβη σε μεταφορά, από τις Κάτω Χώρες, μεταξύ άλλων, ιλύος καθαρισμού [16], που συνιστούσε εν προκειμένω μη επικίνδυνο απόβλητο, η οποία αναμείχθηκε με ζωικό υποπροϊόν της κατηγορίας 3, με σκοπό τη μεταποίησή της σε εγκατάσταση βιοαερίου στη Γερμανία. Αναλόγως του αν το μείγμα αυτό θεωρηθεί ως ζωικό υποπροϊόν, ως απόβλητο ή ως αμφότερα, η μεταφορά του διέπεται από τον κανονισμό 1069/2009 ή από τον κανονισμό 1013/2006 ή, αντιστοίχως, από αμφοτέρους τους κανονισμούς αυτούς.

53. Το πρακτικό διακύβευμα είναι σημαντικό. Από την απόφαση περί παραπομπής και τις γραπτές παρατηρήσεις της εισαγγελικής αρχής προκύπτει ότι η επίμαχη ιλύς, εξεταζόμενη καθεαυτήν και, επομένως, μη συσχετισμένη με ζωικά υποπροϊόντα, θεωρείται ως «απόβλητο» και ότι η μεταφορά της υπόκειται στη διαδικασία της προηγούμενης κοινοποιήσεως και συγκαταθέσεως που προβλέπει ο κανονισμός 1013/2006. Εάν, μετά την ανάμειξή της με ζωικό υποπροϊόν της κατηγορίας 3, θεωρηθεί ως ζωικό υποπροϊόν της κατηγορίας αυτής και υπόκειται μόνο στον κανονισμό 1069/2009, πρέπει να συνοδεύεται κατά τη μεταφορά της μόνον από εμπορικό έγγραφο που περιγράφει λεπτομερώς τη φύση των συγκεκριμένων υλικών και, ενδεχομένως, από υγειονομικό πιστοποιητικό [17], μη απαιτουμένης της διαδικασίας κοινοποιήσεως και συγκαταθέσεως. Επομένως, η διαδικασία καθίσταται πολύ πιο επαχθής σε περίπτωση εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 [18].

54. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, ο κανονισμός 1069/2009 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της αποφάσεως ReFood, λαμβανομένων υπόψη του γράμματος, του σκοπού και της οικονομία της.

15 Χρησιμοποιώ στο εξής την έκφραση «ζωικά υποπροϊόντα» ώστε να καλύπτονται τόσο τα «ζωικά υποπροϊόντα» υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009, όσο και τα «παράγωγα προϊόντα» υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 2, του κανονισμού αυτού.

16 Τα λοιπά υλικά που μεταφέρθηκαν με τα ζωικά υποπροϊόντα μνημονεύονται στο σημείο 23 των παρουσών προτάσεων, όμως η ιλύς καθαρισμού είναι το υλικό στο οποίο επικεντρώθηκαν τόσο το αιτούν δικαστήριο όσο και οι διάδικοι που υπέβαλαν παρατηρήσεις. Θέλω να υπογραμμίσω, συναφώς, ότι η άλμη είναι ουσιαστικώς αλατούχο νερό και ότι δεν διατυπώθηκαν παρατηρήσεις επί των μειγμάτων με το υλικό αυτό. Εξάλλου, τα λύματα αποτελούν τη βάση της ιλύος καθαρισμού.

17 Βλ. άρθρο 21, παράγραφος 2, του κανονισμού 1069/2009.

18 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψη 39.

1. Τα διδάγματα της αποφάσεως ReFood

55. Η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή αφορούσε τη μεταφορά από την επικράτεια κράτους μέλους ζωικού υποπροϊόντος της κατηγορίας 3, ήτοι υπολειμμάτων τροφίμων, που εμπίπτουν στο άρθρο 10, στοιχείο ιστ′, του κανονισμού 1069/2009, τα οποία προορίζονταν για επεξεργασία σε εγκατάσταση βιοαερίου ευρισκόμενη στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους. Το αιτούν δικαστήριο ζητούσε να διευκρινιστεί αν η μεταφορά αυτή διεπόταν από τον κανονισμό 1013/2006 και, ως εκ τούτου, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των επίμαχων αποβλήτων, υπαγόταν στη διαδικασία της προηγούμενης κοινοποιήσεως και συγκαταθέσεως ή στον κανονισμό 1069/2009 και, επομένως, σε λιγότερο επαχθή διαδικασία. Εκτιμώντας ότι η απάντηση εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006, υπέβαλε στο Δικαστήριο ερώτημα επί του ζητήματος αυτού.

56. Όπως υπομνήσθηκε στο σημείο 47 των παρουσών προτάσεων, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού τις μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009, *πλην* των περιπτώσεων για τις οποίες ο τελευταίος ως άνω κανονισμός προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006[19]. Διαπίστωσε ότι τούτο ίσχυε στην περίπτωση των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με επικίνδυνα απόβλητα, για τα οποία προβλέπεται ρητώς στον κανονισμό 1069/2009 ότι καλύπτονται από τον κανονισμό 1013/2006[20]. Αντιθέτως, υπογράμμισε ότι η μεταφορά ζωικού υποπροϊόντος της κατηγορίας 3 δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των περιπτώσεων που ρητώς μνημονεύονται στον κανονισμό 1069/2009 και, επομένως, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006[21].

57. Πρέπει άραγε από την απόφαση αυτή να συναχθεί ότι τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνονται ρητώς στις περιπτώσεις αυτές, δεν εμπίπτουν στον κανονισμό 1013/2006, αλλά στον κανονισμό 1069/2009;

58. Αυτή είναι η άποψη της Kamstra Recycling, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής. Οι δύο πρώτες υποστηρίζουν ότι, δεδομένου ότι πρόκειται για ζωικό υποπροϊόν της κατηγορίας 3 το οποίο έχει αναμειχθεί με μη επικίνδυνο απόβλητο, το μείγμα εμπίπτει στην ίδια ως άνω κατηγορία. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η μεταφορά τέτοιου είδους μείγματος πρέπει να αντιμετωπιστεί ως εμπίπτουσα στην κατηγορία 2. Η Γαλλική Κυβέρνηση εκτιμά, από την πλευρά της, ότι η μεταφορά τέτοιων μειγμάτων υπόκειται στον κανονισμό 1069/2009, ως προς τα ζωικά υποπροϊόντα που περιέχουν αυτά τα μείγματα, και στον κανονισμό 1013/2006, ως προς τα λοιπά υλικά που τα αποτελούν, τα οποία συνιστούν μη επικίνδυνα απόβλητα[22].

59. Όπως υπογραμμίζει το αιτούν δικαστήριο, υφίσταται αμφιβολία λόγω της αλλαγής που επήλθε στον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων» και της «κατηγορίας» ζωικών υποπροϊόντων, μετά την κατάργηση και αντικατάσταση του κανονισμού 1774/2002 από τον κανονισμό 1069/2009. Ο τελευταίος αυτός κανονισμός δεν καλύπτει πλέον σαφώς στους ορισμούς του τα εν λόγω μείγματα[23].

19 Η υπογράμμιση δική μου. Βλ. απόφαση ReFood, σκέψεις 55, 56 και 62.

20 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψεις 53 και 54.

21 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψη 55.

22 Η Αυστριακή Κυβέρνηση, όπως και η εισαγγελική αρχή, υπέβαλαν παρατηρήσεις μόνον κατά τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας και, ως εκ τούτου, δεν μπόρεσαν να αντλήσουν επιχειρήματα από την απόφαση ReFood. Η Αυστριακή Κυβέρνηση θεωρεί ότι η μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα εμπίπτει στον κανονισμό 1013/2006. Η εισαγγελική αρχή θεωρεί, όπως και η Γαλλική Κυβέρνηση, αλλά αντιθέτως προς την Ολλανδική Κυβέρνηση, ότι η μεταφορά τέτοιων μειγμάτων υπόκειται στην παράλληλη εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006 και του κανονισμού 1069/2009.

23 Βλ. σημεία 12 και 15 των παρουσών προτάσεων.

60. Φρονώ ότι η απόφαση ReFood, με την οποία το Δικαστήριο εξέτασε αναλυτικά τον κανονισμό 1069/2009 υπό το πρίσμα του κανονισμού 1013/2006 και της οδηγίας 2008/98, παρέχει τα εργαλεία προκειμένου να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε στο σημείο 57 των παρουσών προτάσεων.

61. Ωστόσο, δεδομένου ότι το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία, στο πλαίσιο της εν λόγω αποφάσεως, να ασχοληθεί με το ζήτημα των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα, το ζήτημα αυτό πρέπει να εξεταστεί εκκινώντας από την έκθεση των αμφιβολιών που γεννώνται από το γράμμα του κανονισμού 1069/2009.

2. Οι αμφιβολίες που γεννώνται από τον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων» και των «κατηγοριών»

62. Τα ζωικά υποπροϊόντα ορίζονται στο άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009 ως ολόκληρα πτώματα ή μέρη πτωμάτων ζώων, προϊόντα ζωικής προέλευσης ή άλλα προϊόντα που λαμβάνονται από ζώα και δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, μεταξύ των οποίων και τα ωοκύτταρα, τα έμβρυα και το σπέρμα.

63. Η έννοια που αποδιδόταν στα «ζωικά υποπροϊόντα» με τον κανονισμό 1774/2002, καίτοι παραπλήσια του ορισμού αυτού, διέφερε στο ότι παρέπεμπε στα άρθρα 4, 5 και 6 του ίδιου κανονισμού, τα οποία όριζαν τρεις κατηγορίες ζωικών υποπροϊόντων[24]. Οι ορισμοί αυτοί, όμως, περιελάμβαναν για κάθε κατηγορία όχι μόνον κατάλογο ειδικώς προσδιοριζόμενων ζωικών υποπροϊόντων, αλλά και «*κάθε υλικό που περιέχει παρόμοια υποπροϊόντα*»[25].

64. Επομένως, βάσει του κανονισμού 1774/2002 ήταν δυνατόν, και τούτο δεν αμφισβητείται άλλωστε, τα μη επικίνδυνα απόβλητα, όπως η ιλύς καθαρισμού, στα οποία είχαν αναμειχθεί ζωικά υποπροϊόντα, να συνιστούν ζωικά υποπροϊόντα, καθόσον αποτελούσαν μέρος των «υλικ[ών] που περιέχ[ουν] παρόμοια υποπροϊόντα».

65. Τα άρθρα 8, 9 και 10 του κανονισμού 1069/2009, τα οποία επαναλαμβάνουν, τροποποιώντας τες, τις τρεις αυτές κατηγορίες υλικών, περιλαμβάνουν επίσης παρόμοιους καταλόγους ζωικών υποπροϊόντων που προσδιορίζονται ειδικώς, αλλά δεν περιέχουν πλέον τους όρους «κάθε υλικό που περιέχει παρόμοια υποπροϊόντα».

66. Μετά την αλλαγή που εισήχθη στον ορισμό των «κατηγοριών» ζωικών υποπροϊόντων, τίθεται το ερώτημα αν τα μείγματα αυτά εξακολουθούν να συνιστούν ζωικά υποπροϊόντα ή αν ο νομοθέτης θέλησε να εξαιρέσει από τον κανονισμό 1069/2009 τα μείγματα αυτών των υποπροϊόντων με άλλα υλικά.

67. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η στηριζόμενη αποκλειστικά στους ορισμούς αυτούς γραμματική ερμηνεία του κανονισμού θα οδηγούσε στην εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με άλλα υλικά, όμως, η συνεκτίμηση άλλων διατάξεων του κανονισμού, ιδίως εκείνων που αφορούν τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με επικίνδυνα απόβλητα, καθώς και το ιστορικό της θεσπίσεώς τους, θα μπορούσε να αντικρούσει ένα τέτοιο συμπέρασμα.

68. Κατά συνέπεια, πρέπει στην επόμενη ενότητα να ασχοληθούμε με τις άλλες αυτές διατάξεις οι οποίες εξετάστηκαν στην απόφαση ReFood, καθώς και με το ιστορικό θεσπίσεως του κανονισμού 1069/2009.

24 Βλ. σημείο 11 των παρουσών προτάσεων.

25 Η υπογράμμιση δική μου. Βλ. σημείο 12 των παρουσών προτάσεων.

3. Οι διατάξεις σχετικά με τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και επικίνδυνων αποβλήτων

69. Τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με επικίνδυνα απόβλητα μνημονεύονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, στο άρθρο 43, παράγραφος 5, στοιχείο β′, και στο άρθρο 48, παράγραφος 6, του κανονισμού 1069/2009. Από τις διατάξεις αυτές, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των προπαρασκευαστικών εργασιών, μπορεί να συναχθεί η βούληση του νομοθέτη όσον αφορά τη μεταφορά μειγμάτων των υποπροϊόντων αυτών με *μη επικίνδυνα* απόβλητα.

70. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στις σκέψεις 53 και 54 της αποφάσεως ReFood, οι διατάξεις αυτές θεσπίζουν παρέκκλιση από την εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009, καθόσον προβλέπουν ότι οι μεταφορές μειγμάτων των υποπροϊόντων αυτών με επικίνδυνα απόβλητα εμπίπτουν στον κανονισμό 1013/2006.

71. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο συνήγαγε εξ αντιδιαστολής, στη σκέψη 55 της αποφάσεως αυτής, ότι, πλην των περιπτώσεων οι οποίες μνημονεύονται ρητώς στις διατάξεις αυτές, η μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006.

72. Πρέπει να γίνει δεκτό, υπό το πρίσμα των προπαρασκευαστικών εργασιών του κανονισμού 1069/2009, ότι το συμπέρασμα αυτό ισχύει και για τις μεταφορές μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα, δεδομένου ότι τα μείγματα αυτά δεν μνημονεύονται ρητώς στις ίδιες ως άνω διατάξεις.

73. Πράγματι, όπως προκύπτει από τις εν λόγω προπαρασκευαστικές εργασίες[26], στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποβλήθηκε πρόταση τροποποιήσεως του περιεχομένου των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στα άρθρα 41, 43 και 48 του κανονισμού 1069/2009. Σκοπός των προταθεισών τροπολογιών[27] ήταν τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με *κάθε* απόβλητο, επικίνδυνο ή μη, να εισάγονται στην Ένωση ή να εξάγονται εκτός αυτής, να διαμετακομίζονται μέσω της Ένωσης ή να αποστέλλονται από ένα κράτος μέλος σε άλλο μόνο βάσει του κανονισμού 1013/2006.

74. Η απόρριψη των τροπολογιών αυτών οδηγεί στη διαπίστωση ότι το Κοινοβούλιο και, ως εκ τούτου, ο νομοθέτης[28], εξέτασε το ζήτημα του εφαρμοστέου καθεστώτος στη μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα και σκοπίμως απέκλεισε την υπαγωγή της μεταφοράς τους στον κανονισμό 1013/2006.

75. Θα προσέθετα ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, ο νομοθέτης δεν εξαίρεσε τα μείγματα αυτά από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009, αλλά μόνον από το πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως. Επομένως, ο κανονισμός αυτός καλύπτει μεν τα μείγματα τόσο με *επικίνδυνα* απόβλητα όσο και με *μη επικίνδυνα* απόβλητα, όμως μόνο η μεταφορά των πρώτων εμπίπτει στον κανονισμό 1013/2006.

76. Θέλω να υπογραμμίσω ότι από κανένα στοιχείο των προπαρασκευαστικών εργασιών δεν προκύπτει ότι, με την τροποποίηση των ορισμών των «ζωικών υποπροϊόντων» και των «κατηγοριών» ζωικών υποπροϊόντων, ο νομοθέτης θέλησε να τροποποιήσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 όσον αφορά τα μείγματα αυτών με μη επικίνδυνα απόβλητα. Η αρχική πρόταση της Επιτροπής, η οποία αποτέλεσε τη βάση των εργασιών του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, χρησιμοποιούσε ορισμούς παρόμοιους με εκείνους που περιλαμβάνονταν στον κανονισμό 1774/2002 και οι «κατηγορίες» περιελάμβαναν, ως εκ τούτου, τη φράση «κάθε υλικό που περιέχει αυτά τα

26 Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο («κανονισμός για τα ζωικά υποπροϊόντα»), της 2ας Μαρτίου 2009 (A6-0087/2009).

27 Βλ. τροπολογίες 111, 113 και 114.

28 Το Κοινοβούλιο απέρριψε τις τροπολογίες αυτές σε πρώτη και μοναδική ανάγνωση. Το κείμενο που ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο κατά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης αυτής αντιστοιχεί στην τελική νομοθετική πράξη, τον κανονισμό 1069/2009, που εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

υποπροϊόντα». Η έκθεση της 2ας Μαρτίου 2009, την οποία εξέτασε το Κοινοβούλιο [29], εξακολουθούσε να περιλαμβάνει, κατ' ουσίαν, τους ίδιους ως άνω ορισμούς. Οι ορισμοί αυτοί τροποποιήθηκαν στη συνέχεια με τη θέση που ενέκρινε το Κοινοβούλιο σε πρώτη ανάγνωση, τον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς, θέση στην οποία αντιστοιχεί ο κανονισμός 1069/2009 στην τελική του μορφή, χωρίς να δοθεί καμία εξήγηση για την αλλαγή αυτή στους ορισμούς.

77. Συνεπώς, προκύπτει ότι οι αλλαγές που επήλθαν στους ορισμούς των ζωικών υποπροϊόντων και των κατηγοριών ζωικών υποπροϊόντων δεν επηρέασαν το ζήτημα της εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 στα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα.

78. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται τόσο από τον σκοπό του κανονισμού 1069/2009, όσο και από την οικονομία των διατάξεών του.

79. Όσον αφορά τους *σκοπούς* του κανονισμού 1069/2009, υπενθυμίζω, πρώτον, ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 5 και 6 του κανονισμού 1069/2009 προκύπτει ότι ο νομοθέτης επιδίωξε τη θέσπιση ενός συνεκτικού και πλήρους πλαισίου υγειονομικών κανόνων εφαρμοστέων στα ζωικά υποπροϊόντα, μεταξύ άλλων και στη μεταφορά τους, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν χαρακτήρα αναλογικό των κινδύνων που απειλούν την υγεία και οι οποίοι θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους για το περιβάλλον [30]. Επομένως, ο κανονισμός 1069/2009 αποτελεί ειδική ρύθμιση, ήτοι lex specialis, σε σχέση με τον κανονισμό 1013/2006, η οποία καταλαμβάνει κάθε πράξη διαχειρίσεως των ζωικών υποπροϊόντων.

80. Δεύτερον, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού 1013/2006 και από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/98, ο νομοθέτης επιδίωξε την αποτροπή αλληλοεπικαλύψεων μεταξύ του κανονισμού 1069/2009 και του κανονισμού 1013/2006 και, ως εκ τούτου, την άσκοπη εκ νέου θέσπιση κανόνων με το ίδιο αντικείμενο, καθώς και την εξαίρεση, κατ' αρχήν, της μεταφοράς των ζωικών υποπροϊόντων από το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας περί αποβλήτων [31].

81. Επαναλαμβάνοντας τα βασικά αυτά στοιχεία της αναλύσεώς του, το Δικαστήριο έκρινε στη σκέψη 56 της αποφάσεως ReFood ότι ο νομοθέτης είχε την πρόθεση, με τον κανονισμό 1069/2009, να θεσπίσει «πλήρες νομικό πλαίσιο κανόνων εφαρμοστέων στη μεταφορά των ζωικών υποπροϊόντων και να εξαιρέσει, πλην ρητής παρεκκλίσεως, τη μεταφορά των ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006». Με άλλα λόγια, πρόθεση του νομοθέτη ήταν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 να εμπίπτουν όλες οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των μειγμάτων με απόβλητα, με ταυτόχρονη υπαγωγή των μεταφορών μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με επικίνδυνα απόβλητα στο ειδικό καθεστώς του κανονισμού 1013/2006.

82. Το ίδιο πνεύμα διαπνέει και την *οικονομία* του κανονισμού 1069/2009. Προβλέποντας κανόνες για κάθε μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3, ήτοι της λιγότερο επικίνδυνης κατηγορίας, έως τα μείγματα με επικίνδυνα απόβλητα, με τη μεσολάβηση των ζωικών υποπροϊόντων των κατηγοριών 2 και 1, ο νομοθέτης θέλησε να καλύψει όλες τις περιπτώσεις που σχετίζονται με τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων, συμπεριλαμβανομένων, κατά συνέπεια, των μειγμάτων με μη επικίνδυνα απόβλητα.

29 Βλ. υποσημείωση 26 των παρουσών προτάσεων.

30 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψη 49.

31 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψεις 44, 46 και 47.

83. Η άποψη ότι τα τελευταία ως άνω μείγματα έχουν ληφθεί υπόψη από τον κανονισμό 1069/2009 επιρρωννύεται περαιτέρω από τον εκτελεστικό κανονισμό 142/2011 [32]. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός 142/2011, στο παράρτημα VIII, κεφάλαιο III, περιέχει υπόδειγμα του εμπορικού εγγράφου που πρέπει να συμπληρώσουν οι μεταφορείς, το οποίο μνημονεύει ρητώς, μεταξύ των εμπορευμάτων στα οποία εφαρμόζεται το εν λόγω υπόδειγμα, τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα [33].

84. Έτσι, παρά τις αβεβαιότητες που δημιουργεί η αλλαγή στους ορισμούς των ζωικών υποπροϊόντων και των κατηγοριών ζωικών υποπροϊόντων, από το σύνολο των κανόνων που θεσπίζει ο κανονισμός 1069/2009 προκύπτει ότι ο κανονισμός αυτός αφορά, όπως και ο προγενέστερος κανονισμός 1774/2002, όλες τις μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένων των μειγμάτων των υλικών αυτών με μη επικίνδυνα απόβλητα, και ότι τα μείγματα αυτά πρέπει, όπως ίσχυε και προηγουμένως, να θεωρούνται ως ζωικά υποπροϊόντα.

85. Στο παρόν στάδιο της αναλύσεως πρέπει να προσδιοριστούν οι συνέπειες που απορρέουν από την εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009 στα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα.

4. Οι συνέπειες της εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009

86. Κατά τη γνώμη μου, από την εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009 προκύπτει ότι η μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες που εφαρμόζονται στην κατηγορία στην οποία εμπίπτουν τα επίμαχα ζωικά υποπροϊόντα. Συνεπώς, εφόσον πρόκειται, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, για μείγματα ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 με μη επικίνδυνα απόβλητα, εφαρμόζονται οι κανόνες που διέπουν τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων αυτής της κατηγορίας.

87. Η συνέπεια αυτή απορρέει από την ίδια τη φρασεολογία του κανονισμού 1069/2009. Ο εν λόγω κανονισμός θεσπίζει τους εφαρμοστέους κανόνες για όλα τα ζωικά υποπροϊόντα, ανεξαρτήτως κατηγορίας [34], και τους κανόνες που εφαρμόζονται ειδικώς στα ζωικά υποπροϊόντα ανάλογα με την κατηγορία τους [35].

88. Ως εκ τούτου, δεν συμφωνώ με την άποψη της Γαλλικής Κυβερνήσεως, κατά την οποία η μεταφορά των μειγμάτων αυτών υπόκειται σε παράλληλη εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009 και του κανονισμού 1013/2006, ούτε με την άποψη της Επιτροπής, κατά την οποία η μεταφορά αυτή διέπεται από τους κανόνες που εφαρμόζονται στα ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 2. Για τους λόγους που θα αναπτύξω στη συνέχεια, φρονώ ότι οι ερμηνείες που προτείνουν αυξάνουν τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων κατά τρόπο μη προβλεπόμενο στον κανονισμό 1069/2009.

32 Κανονισμός της Επιτροπής, της 25ης Φεβρουαρίου 2011, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την εφαρμογή της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα δείγματα και τεμάχια που εξαιρούνται από κτηνιατρικούς ελέγχους στα σύνορα οι οποίοι αναφέρονται στην εν λόγω οδηγία (ΕΕ 2011, L 54, σ. 1), κατόπιν της τελευταίας τροποποιήσεώς του με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2019/1177 της Επιτροπής, της 10ης Ιουλίου 2019 (ΕΕ 2019, L 185, σ. 26) (στο εξής: κανονισμός 142/2011).

33 Ειδικότερα, οι σημειώσεις σχετικά με το πλαίσιο που αφορά το είδος του μεταφερόμενου εμπορεύματος παραπέμπουν σε κατάλογο εμπορευμάτων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα εν λόγω μείγματα τα οποία πρέπει να αναγράφονται ως εξής: «[είδη ζωικού υποπροϊόντος ή παράγωγου προϊόντος] αναμεμειγμένα με μη επικίνδυνα απόβλητα [κωδικός EURAL]».

34 Βλ., λόγου χάρη, άρθρο 21 του κανονισμού 1069/2009 σχετικά με τη συλλογή, τη μεταφορά και την ιχνηλασιμότητα.

35 Βλ., λόγου χάρη, άρθρα 12 έως 14 του κανονισμού 1069/2009 σχετικά με την απόρριψη και τη χρήση υλικών, δεδομένου ότι το άρθρο 12 αφορά υλικά της κατηγορίας 1, το άρθρο 13 υλικά της κατηγορίας 2 και το άρθρο 14 υλικά της κατηγορίας 3· άρθρο 48 του κανονισμού αυτού, το οποίο εφαρμόζεται στην αποστολή εντός της Ένωσης υλικών των κατηγοριών 1 ή 2 ή ορισμένων προϊόντων που παράγονται από τα υλικά αυτά και των μειγμάτων με επικίνδυνα απόβλητα ή με μεταποιημένη ζωική πρωτεΐνη που είναι παράγωγο προϊόν υλικών της κατηγορίας 3.

1) Επί της παράλληλης εφαρμογής των δύο κανονισμών

89. Η Γαλλική Κυβέρνηση επισήμανε ότι, κατά τη γνώμη της, τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα υπόκεινται σε παράλληλη εφαρμογή των δύο κανονισμών. Η εν λόγω Κυβέρνηση υποστήριξε ότι, αν εφαρμοστέος ήταν μόνον ο κανονισμός 1069/2009, η Γαλλία δεν θα μπορούσε να εναντιωθεί στη μεταφορά ιλύος καθαρισμού αναμεμειγμένης με ζωικά υποπροϊόντα προς την επικράτειά της από άλλα κράτη μέλη, προς τον σκοπό διασποράς, όπως θα μπορούσε να πράξει βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1013/2006[36]. Η εν λόγω κυβέρνηση επισήμανε επίσης τον κίνδυνο να μεταφερθεί για τέτοιους σκοπούς στη Γαλλία μείγμα ιλύος καθαρισμού με απόβλητα υπεραγορών τροφίμων χωρίς να τηρηθεί η εθνική νομοθεσία που επιβάλλει αυστηρούς κανόνες στον τομέα αυτόν. Ελλείψει κοινοποιήσεως της μεταφοράς αυτής σύμφωνα με τον κανονισμό 1013/2006, οι αρμόδιες αρχές προορισμού δεν θα τελούν σε γνώση της εν λόγω μεταφοράς και δεν θα μπορούν να την υπαγάγουν σε προϋποθέσεις ή και να απαγορεύσουν την αποστολή της.

90. Φρονώ, ωστόσο, ότι δεν είναι εφικτή η παράλληλη εφαρμογή των δύο αυτών κανονισμών στα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα. Κατ' αρχάς, θα καθιστούσε κενή νοήματος την παρέκκλιση για τα μείγματα με επικίνδυνα απόβλητα, καθόσον, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, από την παρέκκλιση αυτή, ερμηνευομένης βάσει του ιστορικού της θεσπίσεώς της, προκύπτει ότι *μόνον* η μεταφορά των εν λόγω αποβλήτων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 και ότι η μεταφορά μειγμάτων με μη επικίνδυνα απόβλητα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού. Περαιτέρω, ακόμα κι αν γίνει δεκτό ότι η Γαλλική Κυβέρνηση εκφράζει μια εύλογη ανησυχία, αυτή δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παράλληλη εφαρμογή των δύο κανονισμών, από τη στιγμή που μια τέτοια εφαρμογή δεν βρίσκει έρεισμα στα εν λόγω νομοθετήματα, δεδομένου ότι η επίμαχη μεταφορά δεν περιλαμβάνεται στις περιπτώσεις για τις οποίες ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006[37]. Τέλος, η εφαρμογή των δύο κανονισμών θα αντέβαινε προς τον επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη σκοπό της αποτροπής των αλληλοεπικαλύψεων μεταξύ νομοθετημάτων.

2) Επί της κατατάξεως των οικείων μειγμάτων στην κατηγορία 2

91. Η Επιτροπή εξέθεσε ότι, κατ' αυτήν, η μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 με μη επικίνδυνα απόβλητα εμπίπτει στους κανόνες που εφαρμόζονται στα απόβλητα της κατηγορίας 2. Οι εν λόγω δεσμευτικότεροι κανόνες που θεσπίζονται στο άρθρο 48, παράγραφοι 1 έως 5, του κανονισμού 1069/2009, για τις αποστολές εντός της Ένωσης, προβλέπουν, μεταξύ άλλων, την προηγούμενη ενημέρωση των αρχών του κράτους μέλους προορισμού.

92. Το εν λόγω θεσμικό όργανο υποστηρίζει ότι το άρθρο 9 του κανονισμού 1069/2009, το οποίο αφορά τα υλικά της κατηγορίας 2, περιέχει την υπό στοιχείο η' υποκατηγορία στην οποία υπάγονται τα ζωικά υποπροϊόντα, πλην των υλικών της κατηγορίας 1 ή των υλικών της κατηγορίας 3. Η διάταξη αυτή αποτελεί την υπολειπόμενη κατάταξη η οποία καλύπτει όλα τα υλικά που δεν περιλαμβάνονται σαφώς στις κατηγορίες 1 ή 3 και ενδέχεται να περιλαμβάνει μείγματα με μη επικίνδυνα απόβλητα. Η κατάταξη αυτή ακολουθεί τη λογική του κανονισμού 1069/2009, κατά τον οποίο, όταν εμπλέκονται περισσότερες κατηγορίες, εφαρμόζονται εκείνες που προβλέπουν το αυστηρότερο καθεστώς.

36 Η Γαλλική Κυβέρνηση εξήγησε ότι τα περισσότερα κράτη μέλη δεν επιτρέπουν τη συγκεκριμένη χρήση της ιλύος καθαρισμού αναμεμειγμένης με μη επικίνδυνα απόβλητα και ότι η Γαλλία την επιτρέπει μεν, πλην όμως υπάγοντάς την σε αυστηρούς κανόνες. Διευκρίνισε δε ότι οι εθνικές αρχές διατηρούν το δικαίωμα, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1013/2006, να αρνηθούν τη μεταφορά της εν λόγω ιλύος από κράτη μέλη τα οποία δεν προβλέπουν παρόμοια χρήση της ιλύος αυτής.

37 Βλ. απόφαση ReFood, σκέψη 55.

93. Ισχύει ασφαλώς ότι, όταν πρόκειται για μείγματα υλικών που εμπίπτουν σε διαφορετικές κατηγορίες, το μείγμα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως εμπίπτον στην κατηγορία που επιβάλλει το αυστηρότερο καθεστώς[38] και ότι η προσέγγιση αυτή φαίνεται να ανταποκρίνεται στην εφαρμοστέα, εν γένει, λογική στον τομέα των αποβλήτων[39].

94. Ωστόσο, θέλω να υπογραμμίσω ότι ο νομοθέτης επισήμανε ότι, με τη θέσπιση του κανονισμού 1069/2009, επιθυμούσε να μειώσει τον διοικητικό φόρτο για τους οικονομικούς φορείς, διατηρώντας παράλληλα ένα υψηλό επίπεδο υγειονομικής προστασίας[40]. Επομένως, δεν συντρέχει, κατά τη γνώμη μου, λόγος εφαρμογής αυστηρότερου καθεστώτος πλην των περιπτώσεων που προβλέπονται στον κανονισμό αυτόν[41]. Κατ' εμέ, το Δικαστήριο θα υπερβεί τις προβλεφθείσες από τον νομοθέτη περιπτώσεις εάν αποφανθεί ότι το καθεστώς της κατηγορίας 2 πρέπει να εφαρμοστεί στη μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 με μη επικίνδυνα απόβλητα.

95. Πρώτον, οι κανόνες σχετικά με την εφαρμογή του αυστηρότερου καθεστώτος προβλέπονται μόνο για τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων διαφορετικών κατηγοριών[42] και όχι για μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με άλλα υλικά.

96. Δεύτερον, αυτή η υπολειπόμενη κατηγορία, η οποία υπήρχε ήδη στον κανονισμό 1774/2002[43], περιλαμβάνει, σύμφωνα με το γράμμα της, ζωικά υποπροϊόντα, πλην των υλικών της κατηγορίας 1 ή των υλικών της κατηγορίας 3. Από την αιτιολογική σκέψη 35 του κανονισμού 1069/2009 προκύπτει ότι η υπολειπόμενη κατηγορία πρέπει να εφαρμόζεται, όπως και προηγουμένως, σε υλικά όπως αυτά που απαριθμούνται στις κατηγορίες 1, 2 και 3 του κανονισμού αυτού, τα οποία όμως δεν προσδιορίζονται ρητώς στον εν λόγω κανονισμό.

97. Σημειώνω ότι, στο πλαίσιο του κανονισμού 1774/2002, υλικά όπως τα «δέρματα» και οι «νεοσσοί μιας ημέρας» δεν μνημονεύονταν ειδικώς σε καμία κατηγορία. Κατά συνέπεια, τα υλικά αυτά ενέπιπταν πιθανώς στην εν λόγω υπολειπόμενη κατηγορία και κατατάσσονταν, εξ ορισμού, στην κατηγορία 2[44]. Ο νομοθέτης διατήρησε την υπολειπόμενη αυτή κατάταξη, όπως και υπό το προϊσχύσαν καθεστώς, ως προληπτικό μέτρο προκειμένου κάθε άλλο ζωικό υποπροϊόν που δεν περιλαμβάνεται σε καμία από τις τρεις κατηγορίες να κατατάσσεται στην κατηγορία 2. Από την άλλη πλευρά, η κατηγορία αυτή δεν προορίζεται, όπως και στο πλαίσιο του κανονισμού 1774/2002, για εφαρμογή σε μείγματα με μη επικίνδυνα απόβλητα.

38 Βλ. αιτιολογική σκέψη 30 του κανονισμού 1069/2009.

39 Πρβλ. άρθρο 28 του κανονισμού 1013/2006 και απόφαση της 21ης Ιουνίου 2007, Omni Metal Service (C-259/05, EU:C:2007:363, σκέψεις 32 έως 35).

40 Βλ. πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, υποβληθείσα στις 10 Ιουνίου 2008 [COM(2008) 345 τελικό], σημείο 5.4. της αιτιολογικής εκθέσεως.

41 Βλ., λόγου χάρη, τους ειδικούς κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, στη μεταφορά των υπολειμμάτων τροφίμων που αναφέρονται στο άρθρο 21, παράγραφος 4, του κανονισμού 1069/2009 και την παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 48, παράγραφος 6, του κανονισμού αυτού.

42 Βλ. άρθρο 8, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1069/2009, κατά το οποίο κατατάσσονται στην κατηγορία 1 τα μείγματα υλικών της κατηγορίας 1 με υλικά είτε της κατηγορίας 2 είτε της κατηγορίας 3 ή και των δύο κατηγοριών, καθώς και άρθρο 9, στοιχείο ζ', του κανονισμού αυτού, κατά το οποίο κατατάσσονται στην κατηγορία 2 τα μείγματα υλικών της κατηγορίας 2 με υλικά της κατηγορίας 3.

43 Βλ. άρθρο 5, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1774/2002.

44 Τα προϊόντα αυτά υπήχθησαν πλέον εκ νέου στην κατηγορία 3 η οποία θεωρείται ως καταλληλότερη επιλογή σε σχέση με την επικινδυνότητά τους, αντιστοίχως, στο άρθρο 10, στοιχείο β', σημείο iii, και στο άρθρο 10, στοιχείο ια', σημείο iii, του κανονισμού 1069/2009.

98. Τρίτον, αναγνωρίζοντας ότι η κατάταξη των οικείων μειγμάτων στην κατηγορία 2 θα επιβάρυνε τους οικονομικούς φορείς εάν εφαρμοζόταν σε όλη την αλυσίδα διαδικασιών[45], η Επιτροπή επισήμανε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι μόνον η *μεταφορά* των μειγμάτων αυτών πρέπει να υπόκειται στους κανόνες που ισχύουν για τα ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 2. Οι λοιπές διαδικασίες, μεταξύ των οποίων η αξιοποίηση, εξακολουθούν να υπόκεινται στους κανόνες που ισχύουν για την κατηγορία 3.

99. Ωστόσο, ο κανονισμός 1069/2009 ουδόλως προβλέπει τέτοια διαφοροποιημένη κατάταξη ανάλογα με τις διαδικασίες στις οποίες υπόκεινται τα συγκεκριμένα υλικά. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 29 και από το άρθρο 7 του κανονισμού 1069/2009, το μόνο κριτήριο το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων είναι ο βαθμός κινδύνου και όχι η διαδικασία που πραγματοποιείται. Η κατάταξη ενός ζωικού υποπροϊόντος στην εκάστοτε κατηγορία ισχύει, επομένως, για όλες τις διαδικασίες στις οποίες υπόκειται το υποπροϊόν, από τη συλλογή του έως τη χρήση του ή την απόρριψή του. Ως εκ τούτου, μείγμα υλικών το οποίο καλύπτεται από τον κανονισμό 1069/2009, και το οποίο περιέχει μη επικίνδυνα απόβλητα, δεν μπορεί να υπαχθεί σε αυστηρότερη κατηγορία, εν προκειμένω στην κατηγορία 2, αποκλειστικά όσον αφορά τη μεταφορά του.

100. Κατά συνέπεια, εκτιμώ ότι, όσον αφορά μείγμα ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 με μη επικίνδυνα απόβλητα, το μείγμα εμπίπτει στην κατηγορία αυτή και η μεταφορά του μείγματος αυτού εντός της Ένωσης υπόκειται στους κανόνες που ισχύουν για τα ζωικά υποπροϊόντα της συγκεκριμένης κατηγορίας.

101. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά, περαιτέρω, αν τέτοιου είδους μείγματα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ζωικά υποπροϊόντα, ανεξαρτήτως της αναλογίας των ζωικών υποπροϊόντων στα μείγματα αυτά.

102. Η αναλογία των υλικών δεν μνημονεύεται στον κανονισμό 1069/2009 και δεν φαίνεται να αποτελεί κρίσιμο στοιχείο. Επομένως, μικρή ποσότητα ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 αναμεμειγμένη με μη επικίνδυνα απόβλητα οδηγεί, κατ' αρχήν, στην κατάταξη του μείγματος αυτού στα υλικά της κατηγορίας 3.

103. Ωστόσο, το ερώτημα αυτό προδίδει μια υφέρπουσα ανησυχία, ήτοι τον κίνδυνο η εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009 στα επίμαχα μείγματα να οδηγήσει σε καταστρατηγήσεις του κανονισμού 1013/2006. Άλλωστε, αυτή ακριβώς η ανησυχία οδήγησε τη Γαλλική Κυβέρνηση και την Επιτροπή να προτείνουν την επιβολή πρόσθετων δεσμεύσεων. Θα εξετάσω, λοιπόν, το ζήτημα αυτό στην επόμενη ενότητα.

5. Ο κίνδυνος καταστρατηγήσεως

104. Στο Δικαστήριο έχουν παρουσιαστεί διάφορα παραδείγματα συμπεριφορών που θεωρούνται καταχρηστικές.

105. Επισήμανα ήδη τον κίνδυνο που προέβαλε η Γαλλική Κυβέρνηση να μεταφερθεί ιλύς καθαρισμού, αναμεμειγμένη με ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 3, προς τον σκοπό διασποράς, χωρίς να έχουν ενημερωθεί οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού και να γίνει η διασπορά κατά παράβαση των εθνικών κανόνων.

45 Η Γαλλική Κυβέρνηση επισήμανε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι, εφόσον μεταβεί στην κατηγορία 2, ένα μείγμα προοριζόμενο για μεταποίηση σε εγκατάσταση κομποστοποίησης ή βιοαερίου θα πρέπει προηγουμένως να υποβληθεί σε αποστείρωση υπό πίεση, πράγμα που συνεπάγεται σημαντικό περιορισμό και κόστος για τους οικονομικούς παράγοντες.

106. Η Ολλανδική Κυβέρνηση ανέφερε, από την πλευρά της, το ενδεχόμενο να φορτωθούν μη επικίνδυνα απόβλητα σε φορτηγά που δεν έχουν καθαριστεί επαρκώς μετά τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων και να θεωρηθούν ως μείγμα διεπόμενο από τον κανονισμό 1069/2009, κατά παράβαση των διατάξεων του κανονισμού 1013/2006.

107. Τέλος, η εισαγγελική αρχή αναφέρθηκε στο ενδεχόμενο να ριφθεί από επιχειρήσεις ένα κουτί γάλακτος σε μη επικίνδυνα απόβλητα προκειμένου να απαλλαγούν από τους αυστηρότερους κανόνες του κανονισμού 1013/2006.

108. Η σαφής παράβαση των κανόνων κράτους μέλους ή της Ένωσης ενδέχεται να συνιστά αδίκημα το οποίο επισύρει κυρώσεις.

109. Πιο σύνθετη είναι η περίπτωση κατά την οποία ο οικονομικός φορέας τυπικώς τηρεί του κανόνες αυτούς.

110. Η ύπαρξη καταχρηστικής πρακτικής προϋποθέτει τη συνδρομή ενός υποκειμενικού και ενός αντικειμενικού στοιχείου [46]. Με το πρώτο στοιχείο νοείται ότι κύριος σκοπός της επίμαχης πρακτικής είναι η εξασφάλιση πλεονεκτήματος που απορρέει από τη νομοθεσία της Ένωσης, δημιουργώντας τεχνητά τη συνδρομή των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την παροχή του πλεονεκτήματος αυτού [47]. Με το δεύτερο στοιχείο νοείται ένα σύνολο αντικειμενικών συνθηκών από τις οποίες προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων που θέτει η ρύθμιση της Ένωσης, δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τη ρύθμιση αυτή σκοπός [48].

111. Η προσθήκη μικρών ποσοτήτων ζωικών υποπροϊόντων σε μη επικίνδυνα απόβλητα, όπως η ιλύς καθαρισμού, θα μπορούσε υπό ορισμένες περιστάσεις να συνιστά καταχρηστική πρακτική.

112. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση της προσθήκης ενός κουτιού γάλακτος με αποκλειστικό σκοπό την καταστρατήγηση της εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 και την εφαρμογή της πιο ευέλικτης διαδικασίας του κανονισμού 1069/2009.

113. Αντιθέτως, αν το ζωικό υποπροϊόν μεταφέρεται σύμφωνα με τις πρακτικές του επαγγέλματος και οι πρακτικές αυτές προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι ζωικά υποπροϊόντα, όπως το γάλα σε μικρή ποσότητα, μπορούν να προστεθούν σε ιλύ καθαρισμού προς μεταποίηση σε εγκατάσταση βιοαερίου, η μεταφορά αυτή δεν πρέπει να θεωρηθεί, βάσει του συστήματος που θεσπίζει ο κανονισμός 1069/2009, ως καταχρηστική πρακτική.

114. Ο έλεγχος της τηρήσεως των κανόνων που θεσπίζονται στον κανονισμό 142/2011, ιδίως όσον αφορά την υγιεινή, την ιχνηλασιμότητα και την ποσότητα των μεταφερόμενων υλικών, πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα εξακριβώσεως ότι η μεταφορά που πραγματοποιείται υπό το καθεστώς του κανονισμού 1069/2009 δεν συνιστά καταχρηστική πρακτική.

115. Εντούτοις, δεν αποκλείεται η εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009 σε μείγματα ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3, ή και της κατηγορίας 1 ή της κατηγορίας 2, με μη επικίνδυνα απόβλητα να μην εξασφαλίζει δεόντως τον σεβασμό του περιβάλλοντος.

46 Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση Argos Supply Trading (C-4/15, EU:C:2016:223, σημείο 110).

47 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2006, Halifax κ.λπ. (C-255/02, EU:C:2006:121, σκέψη 75).

48 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 2000, Emsland-Stärke (C-110/99, EU:C:2000:695, σκέψη 52), και της 11ης Ιανουαρίου 2007, Vonk Dairy Products (C-279/05, EU:C:2007:18, σκέψη 33).

116. Πράγματι, ακόμη και στην περίπτωση ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 1 ή της κατηγορίας 2, μολονότι ο κανονισμός 1069/2009 λαμβάνει υπόψη το περιβάλλον [49], αν στη μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα εφαρμόζεται μόνον ο κανονισμός αυτός, ίσως να δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς την ιχνηλασιμότητα των μη επικίνδυνων αποβλήτων. Όπως υποστήριξε η Γαλλική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, τούτο εξηγείται από το γεγονός ότι από την κοινοποίηση της μεταφοράς των μειγμάτων αυτών δεν προκύπτουν κατ' ανάγκην επακριβώς τα λοιπά υλικά πλην των ζωικών υποπροϊόντων.

117. Επιπλέον, θέλω να σημειώσω ότι το άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1069/2009 επιτρέπει την υπαγωγή της μεταφοράς ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 1 ή της κατηγορίας 2 σε προϋποθέσεις που αποσκοπούν στην προστασία της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων, χωρίς όμως να μνημονεύει του κινδύνους που σχετίζονται με το περιβάλλον.

118. Αντιλαμβάνομαι, συνεπώς, τις ανησυχίες σχετικά με το περιβάλλον των οποίων γίνεται επίκληση στην υπό κρίση υπόθεση, όμως φρονώ ότι οι εν λόγω ανησυχίες δεν παρέχουν στο Δικαστήριο την εξουσία να ερμηνεύσει τον κανονισμό 1069/2009 κατά τρόπο που να δημιουργεί επιπλέον υποχρεώσεις για τους οικονομικούς φορείς, όπως προτείνουν η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ελλείψει σχετικής νομικής βάσεως. Οι προτάσεις τους δεν συνιστούν αποδεκτή ερμηνεία του κανονισμού 1069/2009. Σε περίπτωση που αποδεικνυόταν το υποστατό των προβαλλόμενων κινδύνων, στον νομοθέτη της Ένωσης θα επαφίετο να τροποποιήσει την ισχύουσα νομοθεσία, ιδίως δε τον κανονισμό 1069/2009.

119. Κατά συνέπεια, στο παρόν στάδιο εξελίξεως της νομοθεσίας, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα ότι ο κανονισμός 1069/2009, εξεταζόμενος υπό το πρίσμα του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006, έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται σε μείγμα ζωικών υποπροϊόντων με άλλα υλικά που συνιστούν μη επικίνδυνα απόβλητα, ανεξαρτήτως της αναλογίας των ζωικών υποπροϊόντων.

120. Οι κανόνες που εφαρμόζονται στη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων ορισμένης κατηγορίας που έχουν αναμειχθεί με μη επικίνδυνα απόβλητα είναι εκείνοι που διέπουν τη μεταφορά των υπαγόμενων στην εν λόγω κατηγορία ζωικών υποπροϊόντων.

V. Πρόταση

121. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (εφετείο του Arnhem-Leeuwarden, Κάτω Χώρες) ως εξής:

1) Ο ορισμός των «ζωικών υποπροϊόντων» υπό την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1069/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1774/2002 (κανονισμός για τα ζωικά υποπροϊόντα), είναι ανεξάρτητος από τον ορισμό του «υποπροϊόντος», ο οποίος περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών, με αποτέλεσμα ένα υλικό να μπορεί να αποτελεί ζωικό υποπροϊόν χωρίς να συνιστά υποπροϊόν υπό την έννοια της οδηγίας αυτής.

2) Το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τη μεταφορά αποβλήτων, έχει την έννοια ότι οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του

49 Βλ. απόφαση ReFood (σκέψη 49).

κανονισμού 1069/2009 εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, πλην των περιπτώσεων για τις οποίες ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006.

Οι επίμαχες περιπτώσεις περιλαμβάνονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, στο άρθρο 43, παράγραφος 5, στοιχείο β′, και στο άρθρο 48, παράγραφος 6, του κανονισμού 1069/2009. Όλες αυτές οι περιπτώσεις αφορούν μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με επικίνδυνα προϊόντα.

3) Ο κανονισμός 1069/2009, εξεταζόμενος υπό το πρίσμα του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006, έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται σε μείγμα ζωικών υποπροϊόντων με άλλα υλικά που συνιστούν μη επικίνδυνα απόβλητα, ανεξαρτήτως της αναλογίας των ζωικών υποπροϊόντων.

Οι κανόνες που εφαρμόζονται στη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων ορισμένης κατηγορίας που έχουν αναμειχθεί με μη επικίνδυνα απόβλητα είναι εκείνοι που διέπουν τη μεταφορά των υπαγόμενων στην εν λόγω κατηγορία ζωικών υποπροϊόντων.